Motion

1981/82:722

Britta Hammarbacken och Karin Israelsson

Bioteknikens utveckling

Biotekniken har under de senaste åren utvecklats oerhört snabbt. Tekniken innebär att mikroorganismers egenskaper utnyttjas för produktion av olika nyttoprodukter. Biotekniken har fördelar inom bl. a. läkemedels-, miljö- och energisektorn. Den snabba utvecklingen inte minst inom gentekniken har skapat förutsättningar för industriella tillämpningar i stor skala. Rätt använd kan gentekniken ge mängder av ny värdefull kunskap.

Sett i ett globalt perspektiv kan gentekniken komma till nytta inom en rad områden. Det gäller t. ex. inom hälsovårdssektorn för att utveckla vacciner mot de stora folksjukdomarna i tredje världens länder. Ett problem är dock att teknikens industriella genombrott sker så snabbt att snävt kommersiella intressen avgör vilka tillämpningar som är ekonomiskt lönsamma att exploatera. Sverige skulle här kunna spela en avgörande roll i internationella organ, som FN, så att utvecklingen styrs i sådana banor att en helhetssyn på gentekniken och inte enbart ensidigt kommersiella aspekter skall avgöra teknikens framtida utveckling. Ett annat problem är att det fria informationsflödet mellan forskare riskerar att bromsas upp på grund av att alltfler forskare knyts till företag med ledande ställning inom det genteknologiska området. Ett annat exempel är att USA:s president Ronald Reagan beslutat att genteknologisk utveckling skall anses såsom tillhörande USA:s strategiska intressen. Därför tillåts inga utländska stipendiater från t. ex. u-länderna att arbeta vid amerikanska forskningsinstitutioner.

För att ge u-länderna möjlighet att erhålla väsentlig forskningsinformation inom det biotekniska området och för att medverka till teknologiöverföringen av nya landvinningar inom biokemi till u-länderna undersöker FN:s industriorgan UNIDO f. n. förutsättningarna för att inrätta ett speciellt center för genteknik och bioteknik benämnt ICGEB.

Centret skall ge forskare från u-länderna kunskaper i de olika teknikerna i syfte att även inrikta gentekniken till att medverka till att lösa problem som är relevanta utifrån u-ländernas situation inom t. ex. energi-, veterinär-, jordbruks- och hälsovårdssektorn. Utbildning av u-landsstipendiater skall ske. Det föreslagna UNIDO-centret skall arbeta på icke-kommersiell grund. Således skall även projekt som inte är kommersiellt gångbara i dag utvecklas. Lokaliseringsfrågan av centret skall avgöras under det första halvåret 1982. Som värdländer har nämnts bl. a. Frankrike, Irland, Mexico, Argentina, Brasilien och Filippinerna.

Det är angeläget att Sverige söker medverka till att minska det kommersiella trycket på gentekniken och att utvecklingen styrs i sådana

banor att en helhetssyn på genteknikens inriktning och användning främjas i internationella sammanhang.

Det föreslagna centret skall byggas upp under en treårsperiod. Personalstaben skall uppgå till ca 100 personer. Investerings- och driftskostnader skall täckas av värdlandet för centret samt av medlemsländernas bidrag till UNIDO:s budget.

Ett svenskt initiativ för en lokalisering av det föreslagna centret till Sverige bör undersökas. Sverige skulle kunna medverka till att en helhetssyn anläggs på genteknikens utveckling, att den icke-kommersiella inriktningen blir tongivande och att verksamheten inriktas på att komma tredje världens länder till del. Samtidigt skulle den svenska kunskapsbasen inom det biologiska och gentekniska området väsentligt förstärkas. Det skulle leda till en stimulans och ett värdefullt utbyte för svenska forskare. I Sverige finns ett gällande regelsystem för prövning av verksamhet med hybrid-DNA – en del av biotekniken. Regeringen har tidigare tillsatt en kommitté för att utreda behovet av och lämna förslag till etisk och social lagstiftning för att sätta gränser för hur långt försök med att på konstlad väg förändra anlag hos levande organismer skall tillåtas. Det finns i direktiven betoning av att etiska, sociala, humanitära och ekologiska gränser måste sättas. Regeringen har dessutom gett uppdrag att de administrativa och juridiska aspekterna på kontroll av dylik verksamhet skall utredas.

En lokalisering av UNIDO-centret till ett land där etiska aspekter på gentekniken debatteras och där säkerhets- och riskaspekterna tillmäts stor betydelse är en fördel. Det skulle motverka en utveckling av s. k. genteknologiska frizoner. Vidare skall kommittén beakta att genforskningen i Sverige även bör inriktas på utvecklingsländernas behov av billig mat, medicin och energi. Även detta talar för ett svenskt initiativ för att pröva de verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningarna för att lokalisera det planerade UNIDO-centret för genteknik och bioteknik till Sverige. Oaktat UNIDO:s planer finns skäl för en inventering av den svenska kapaciteten på det biotekniska området utifrån det angelägna i att tekniken ges en sådan inriktning att lösning av problem vanligtvis förekommande i tredje världens länder främjas, och att det kommersiella trycket på gentekniken lättas.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om en helhetssyn på genteknikens utveckling och användning samt att undersöka förutsättningarna för ett svenskt initiativ till att stå som värdland för det av FN:s industriorgan UNIDO planerade centret för genteknik och bioteknik (ICGEB).

Stockholm den 20 januari 1982

BRITTA HAMMARBACKEN (c) KARIN ISRAELSSON (c)